

HOMILIE MGR. JOHAN BONNY, BISSCHOP VAN ANTWERPEN

Gedachtenisviering kardinaal Godfried Danneels (1933-2019)
Onze-Lieve-Vrouwekathedraal Antwerpen
Donderdag 21 maart 2019, 19 uur

Broeders en zusters,

Ik herinner me nog levendig de middag waarop Godfried Danneels benoemd werd tot bisschop van Antwerpen. Ik was toen seminarist in het Grootseminarie van Brugge. Professor Godfried Danneels gaf het vak sacramentenleer. Die voormiddag gaf hij les zoals telkens: rustig, duidelijk, met treffende beelden en vergelijkingen. Hij besloot zijn les met de woorden: *‘daar gaan we de volgende keer mee verder, als ‘t God belijft’*. Om twaalf uur hoorden we op de radio het bericht dat hij door paus Paulus VI benoemd was tot bisschop van Antwerpen. *‘Als ‘t God belijft’*: de volgende les is er niet meer gekomen. Twee maanden later, op 18 december 1977, trokken we met de seminaristen van Brugge naar Antwerpen. Omdat de kathedraal nog in restauratie was, vond de bisschopswijding in de Sint-Jacobskerk plaats. Het was midden de advent, enkele dagen voor Kerstmis. Als bisschopsleuze koos de nieuwe bisschop een zin van Paulus aan Titus: *Verschenen is de menslievendheid van onze God* (Tit 3,4). De menslievendheid van God: het werd een rode draad in de boodschap en het beleid van bisschop en later kardinaal Danneels.

Amper twee jaar zou Godfried Danneels in Antwerpen blijven. Op 4 januari 1980 benoemde paus Johannes Paulus II hem tot nieuwe aartsbisschop van Mechelen-Brussel. Het waren twee jaren van luisteren, verkennen en bemoedigen. In die korte tijdsspanne schreef hij drie pastorale brieven. Een brief voor de advent en kersttijd van 1978 over *‘Maria in december’*, een brief voor de vasten van 1979 over *‘Vasten en bidden, geven en vergeven. Een geestelijk dieet voor de veertigdagentijd’* en een brief voor de kersttijd van 1979 *‘Over het verborgen verdriet. Het dienstwerk van de bemoediging’*. Zijn vierde brief in februari 1980 was een brief *‘Ten afscheid’* van het bisdom Antwerpen. In deze brief vergeleek hij zijn korte dienstwerk in het bisdom Antwerpen met dat van een zaaier. Hij schreef: *‘Ik geef u allen deze prachtige parabel mee ten afscheid. Geloof in de zelfkiemende kracht van het zaad dat het woord van God is. Als het met eenvoud en zonder beperkende clausules door een gelovig mens wordt gesproken, is het onweerstaanbaar. Spreekt dit woord, broeders en zusters, priesters en leken, elk waar ge staat; en betrouw erop. Ga dan slapen zoals de landman in de parabel en sta weer op. Onderwijl ontkiemt het zaad en groeit het op vanzelf en uit eigen kracht. Begeeft u na de zware dagtaak vertrouwd in de nachtrust van de hoop. Die hoop wordt nooit beschaamd. De oogst kan wel een tijdje uitblijven, maar dan enkel omdat God het pedagogisch zo beschikt: het moet duidelijk zijn dat die oogst geen prestatie is van ons maar een geschenk van Hem’*.

Als een zaaier van Gods Woord: zo heeft kardinaal Danneels zijn dienstwerk ingevuld van bisschop en aartsbisschop. Ontelbare zaadjes van Gods Woord heeft hij uitgestrooid, in even ontelbare toespraken, homilieën, geschriften en persoonlijke gesprekken. Hij zaaide nooit met kracht of geweld. Vaak klonk zijn stem bijna onhoorbaar stil. *“Je moet niet luid spreken, maar waarheid spreken”*, hoorde ik hem ooit zeggen. Hij kon moeilijk overweg met confrontaties en botsingen. Hij zocht liever de diepte en de gemeenschappelijkheid. Gesprekken met hem duurden nooit lang. Er kwamen bovendien nogal wat stiltemomenten in. En toch vielen in die weinige minuten de juiste woorden op het juiste moment. Hij zaaide Gods Woord met voorzichtige hand en vertrouwde op de *zelfkiemende kracht* ervan.

Vaak had hij het over de drie *transcendentalia* - waarheid, goedheid en schoonheid – en hoe ze samenkomen in de navolging van Jezus. Kardinaal Danneels wilde een goed mens zijn: goed in begrip, mildheid en meelevens. Grootsheden was niet aan hem besteed. Het leven had hem geleerd bescheiden te zijn. Ook wilde hij in de waarheid staan. In zovele teksten, publicaties en toespraken probeerde hij de waarheid te laten oplichten van het leven en van het geloof. Hij zocht naar het juiste woord voor de juiste gedachte. En hij hield van schoonheid. Niet het kunstwerk, maar de kunstenaar interesseerde hem het meest. Hij wandelde, werkte en bad tussen de vele schilderijen en beeldhouwwerken die zijn woning vulden. Hij kende alle grote componisten en beluisterde hun muzikale meesterwerken. Schoonheid was zijn veilige haven in een wereld – en soms ook een Kerk – met zovele duistere kanten. Waarheid, goedheid en schoonheid: we bidden dat kardinaal Danneels ze nu mag vinden waar ze samenvloeien, namelijk in Gods eeuwige liefde.

Maria had in het leven van kardinaal Danneels een heel bijzondere plaats. In zijn eerste brief over haar schreef hij: *“Maria verschijnt (in de liturgie) zoals in het evangelie: ze is overal daar, waar er belangrijke momenten zijn; maar ze dringt zich nergens op. Ze is als de schaduw van de rondgaande Christus: altijd begeleidt ze Hem, zoals de schaduw de wandelaar; maar nergens vestigt ze de aandacht op zich alleen”*. Maria stond steeds in zijn blikveld. Ze prijkt op de mooiste schilderijen die zijn woning sierden en die hij het dichtste bij zich hield. De laatste jaren van zijn leven heeft hij zich ongetwijfeld aan haar beeltenis en haar nabijheid opgetrokken. Het waren eenzame jaren. Vele vragen en zorgen wogen op zijn hart. Aan de voeten van het kruis: daar heeft Maria hem door de laatste jaren van zijn leven geloodst. Zij heeft hem bij zich en vooral bij Jezus gehouden. Ongetwijfeld wacht zij hem nu ook op, in de buurt van de Verrezen Jezus.

We zijn kardinaal Godfried Danneels dankbaar voor wie hij geweest is: als mens, als gelovige en als bisschop. Zijn betekenis voor de kerkgemeenschap in ons land en wereldwijd is groot. Twee jaren was hij onze bisschop. We bidden dat hij nu mag thuiskomen in de warmte en in het licht van Gods menslievendheid, waarover hij zo vaak heeft gesproken en waarnaar hij zo lang uitzag.

Amen.

+ Johan Bonny
Bisschop van Antwerpen